

Een nieuwe verschijningsvorm van kwakzalverij

Integrale geneeskunde

Frits van Dam

In de VS, daar staat de patiënt pas echt centraal. Ziet een patiënt op tegen een bevalling, in de Mayo Clinics komt de acupuncturist aangesneld om de barensweeën te verlichten. Kom daar maar eens om in Nederland. Aldus dr. C.P. Kaiser en prof.dr. J.H. Keppel Hesselink in hun artikel op de website van het kwakzalvende district VI van het KNMG (www.congresfusion.nl).

Zij noemen hun artikel bescheiden als ze zijn, 'spraakmakend' en dat is niet te veel gezegd. In de VS heet de combinatie regulier/alternatief 'integrated medicine'. Twintig procent van alle Amerikaanse medische faculteiten is inmiddels aangesloten bij een consortium dat onderwijs en onderzoek naar complementaire behandelvormen binnen het medisch curriculum heeft opgenomen. Helaas hebben we nog geen goede Nederlandse term voor 'integrated medicine' verzuchten zij. Zoveel geleerdheid en nog kunnen ze niet op een vertaling komen, het is toch treurig. Ik heb wel een tip voor ze: *integrale geneeskunde*. Ik heb dat niet eens zelf verzonnen want zo heet toevallig het boek van Van Aakster en Van Wijk (*Integrale Geneeskunde: overzicht en prospect*, red. R. van Wijk en C.W. Aakster, Stichting TIG, 2006. ISBN 90 810186 1 2). Cor Aakster is niet de minste, hij is een bekend voorvechter van alternatieve behandelwijzen en erelid van de Artsenvereniging tot Bevordering van de Natuurgeneeskunde (ABNG) en gevierd spreker op de bijscholing van district VI. Toch aarzel ik ook een beetje of de term 'integrale geneeskunde' zo gelukkig is, want de term is enige decennia terug eigenlijk al gemunt door A. Querido, die er mee bedoelde dat de gemiddelde dokter wat verder moest kijken dan z'n neus lang is. Van een integrale benadering zoals Querido het bedoeld heeft is bijvoorbeeld sprake als de arts zich bij een patiënt die maagklachten heeft, niet alleen richt op de lichamelijke aspecten van het maaglijden, maar ook de werkomstandigheden, gezinssituatie en persoonlijkheidsstructuur van de patiënt betreft bij diagnostiek en behandeling (Spreeuwenberg, *Huisarts en Wetenschap*, 1982; 25: 88-92). Querido had zeker niet de integratie van alternatieve behandelingen in de reguliere zorg op het oog.

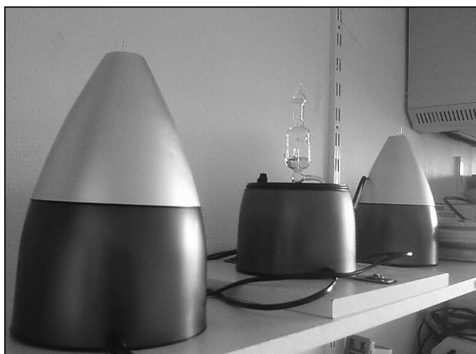
Slotervaartziekenhuis • Edzard Ernst schrijft in een commentaar in *Mayo Clin Proc.* 2004; 79:565-566, het tijdschrift van de door Kaiser en Ernst zo bewonderde Mayo Clinics, dat onder

Von Rosenstiel,
volledig
geïntegreerd

de noemer 'integrative medicine' allerlei alternatieve behandelingen de gezondheidszorg worden binnen gesmokkeld, die niet op effectiviteit en veiligheid zijn getoetst. Wat integrale geneeskunde in de praktijk betekent kunnen we zien in het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam. Het Slotervaartziekenhuis is het eerste geprivatiseerde ziekenhuis in Nederland en heeft zichzelf recent op de kaart gezet als instituut waar *integrale geneeskunde* ziekenhuisbreed wordt ingezet (deze tak van sport wordt in het Slotervaartziekenhuis 'integrative medicine' genoemd, maar dat is echt geen Nederlands, wij houden de term 'integraal' aan). Voortrekker is de kinderarts Ines von Rosenstiel. Von Rosenstiel maakte drie jaar geleden de overstap van het AMC Amsterdam naar het Slotervaartziekenhuis met als doel de integrale geneeskunde in te voeren.

Als voorbeeld van wat haar voor ogen staat zegt zij in een interview (*NieuwReflex*, 6 april 2007) dat: 'uit Amerikaans onderzoek is gebleken dat chemotherapie bij kankerpatiënten meer effect heeft als patiënten ontspanningsoefeningen doen'. Het onderzoek waar zij op doelde bleek bij navraag een allang achterhaald onderzoek van David Spiegel uit de tachtiger jaren waarbij het effect van groepstherapie bij vrouwen met uitzaaiingen van borstkanker op overleving werd onderzocht (zie: B.H. Fox, *Psycho-Oncology*, 1998, 7, 5: 361-70.). Ander voorbeeld, op zes afdelingen van het Slotervaartziekenhuis is een aromavernevelaar neergezet omdat dat er volgens Von Rosenstiel een - kortdurende - ontspannende werking van uitgaat (*NieuwReflex*, 6 april 2007). Het enige overzichtsartikel dat ik heb kunnen vinden (B. Cooke en E. Ernst, *Br J Gen Pract*, juni 2000, 50 (455): 493-60)

Aroma-
vernevelaars

concludeert dat de effecten van aromatherapie niet sterk genoeg zijn om welk effect dan ook te bewerkstelligen.

Er is veel voor te zeggen om een ziekenhuis prettig te laten ruiken, maar is daar integratieve/integrale geneeskunde voor nodig? 'Uit onderzoek blijkt dat wondgenezing bij patiënten die angstig de operatie ingaan, langer duurt dan die bij patiënten die meer ontspannen zijn', zegt Von Rosenstiel in *Mednet* van 30 maart 2007. Geleide visualisatie zou helpen bij wondgenezing aldus Von Rosenstiel, dus zijn er CD's rondgedeeld aan patiënten om hen te ontspannen voor de operatie. Ik ken geen goed gerandomiseerd onderzoek waar dat uit blijkt. Ook het visualisatieproject is onderdeel van Von Rosenstiels missie om integrale geneeskunde in het ziekenhuis te implementeren. Een doelstelling die door de nieuwe directie van het ziekenhuis wordt onderschreven (*Mednet* van 30 maart 2007).

'Ik beoordeel de complementaire therapieën precies zo streng als de reguliere interventies op de kinder-IC', aldus Von Rosenstiel. Ik mag hopen dat ze voor de interventies op de kinder-IC wat betere criteria aanlegt. Zij wordt treurig van die critici die voor haar goede bedoelingen het woord 'kwakzalverij' in de mond nemen.

'Ik ben nota bene zelf lid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij!'. Hoewel, Von Rosenstiel is onlangs door de voorzitter gevraagd om het lidmaatschap van de Vereniging op te geven. Een paardenslager die lid is van de Nederlandse Vegetariërsbond, dat klopt toch ook niet.

Wat het Slotervaartziekenhuis verder bezielt om Von Rosenstiel vrij spel te geven en daarmee de kwakzalverij binnen haar poorten te legitimeren is mij een raadsel. Maar wellicht komt het doordat kwakzalvers zo snel van vorming veranderen. Eerst noemden ze zich 'alternatief', daarna 'complementair' en 'aanvullend', nu dus 'integraal'. Integrale geneeskunde wie kan daar nou tegen zijn we willen toch allemaal het beste voor de patiënt? Kwakzalverij gedraagt zich als een virus, door zich steeds anders te noemen hoopt zij dat ze niet herkend wordt en dat zij zich zo veilig kan nestelen in een niets vermoedende gastheer. Het ziet er naar uit dat het Slotervaartziekenhuis met dit kwakzalversvirus besmet is geraakt. Als het zo door gaat zal het niet lang duren of de homeopaat, de chiropractor, de acupuncturist en niet te vergeten, de gebedsgenezer, doen hun intocht. De integralist werkt er al. ●